

УДК:069 (477) УНР «1917/1921» Національний музей історії України

Кучерук Олександр Сергійович

завідувач відділу
“Музей Української революції 1917–1921 років”
Національного музею історії України
ok1917@ukr.net

Спицька Олена Василівна

науковий співробітник відділу
“Музей Української революції 1917–1921 років”
Національного музею історії України
(Київ, Україна)
lena-spica@ukr.net

Oleksandr S. Kucheruk

Head of the Department
“Museum of the Ukrainian Revolution of 1917–1921”,
The National Museum of the History of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

Olena V. Spytska

research fellow,
Department “Museum of the Ukrainian Revolution of 1917–1921”,
The National Museum of the History of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

**ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ “МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ”
ТА ЙОГО РЕОРГАНІЗАЦІЯ У ВІДДІЛ “МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ”
НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**THE HISTORY OF MAKING OF THE “MUSEUM OF UKRAINIAN PEOPLE’S REPUBLIC” AND ITS
REORGANIZATION INTO THE DEPARTMENT “MUSEUM OF THE UKRAINIAN REVOLUTION OF 1917-
1921” OF THE NATIONAL MUSEUM OF THE HISTORY OF UKRAINE**

Анотація

Публікація висвітлює історію створення та діяльність “Музею Української революції 1917–1921 рр.” у період з 2008 по 2019 рр. включно. Названі конкретні кроки з боку органів влади та громадськості, які посприяли створенню музею, а також прізвища політичних та громадських діячів, які долучилися. Також вказані основні правові акти, на підставі яких відбулося становлення музею. Діяльність музею досліджена від часу його існування як постійної виставки “Музей Української Народної Республіки” в структурі Українського інституту національної пам’яті (2008–2011), до зміни його відомчого підпорядкування і перетворення на суто музейну установу на правах відділу “Музей Української революції 1917–1921 рр.” у складі Національного музею історії України (від 2011). Охарактеризовано низку проблемних питань у діяльності музею, що виникли у 2017–2019 рр.

Ключові слова: Національний музей історії України, “Музей Української революції 1917–1921 років”, Українська революція 1917–1921 рр., Українська Центральна Рада, Українська Народна Республіка.

Abstract

The publication illustrates the history of making and work of the “Museum of the Ukrainian Revolution of 1917–1921” from 2008 to 2019. The specific measures for the making of the museum by the state authorities and publicity as well as the names of political and public figures who contributed to this process are outlined. Also, the main legal acts for the museum establishment are outlined. The activity of the Museum is traced from the period of its existence as a permanent exhibition “Museum of Ukrainian People’s Republic” within the structure of the Ukrainian Institute of National Memory (2008–2011) to the change of its department subordination and transformation into a purely museum institution as the Department “Museum of the Ukrainian Revolution of 1917–1921” within the structure of the National Museum of the History of Ukraine (since 2011). A number of controversies in the functioning of the Museum which arose in 2017–2019 are characterized.

Key words: The National Museum of the History of Ukraine, “Museum of the Ukrainian Revolution of 1917–1921”, Ukrainian Revolution of 1917–1921, Ukrainian Central Rada, Ukrainian People’s Republic.

Час від часу різні установи та організації влаштовували тимчасові виставки, присвячені окремим періодам історії української державності ХХ ст. Йшлося про Українську Народну Республіку періоду Центральної Ради та доби Директорії УНР, а також Українську Державу на чолі з гетьманом Павлом Скоропадським. Таким чином відзначали важливі події того

часу, зокрема створення Української Центральної Ради, проголошення повної державної самостійності IV-м Універсалом тощо, а також вшанували пам'ять окремих державних, політичних і військових діячів, як-то Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Олександр Шульгин, генерал Микола Капустянський, полковник Євген Коновалець та інші.

З початку проголошення державної незалежності України 1991 р. йшлося про необхідність заснування музею чи, принаймні, окремої музейної експозиції в приміщенні будинку Української Центральної Ради (вул. Володимирська, 57). Проте, реалізувати задум вдалося лише через 10 років.

Першим кроком став Указ Президента України № 793 від 16 травня 2005 р. «Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки»¹ та № 297 від 12 квітня 2007 р. «Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917–1921 рр. та вшанування пам'яті її учасників»². Таку місію на себе взяв Український інститут національної пам'яті (далі – УІНП) на чолі з академіком І. Юхновським, який у 2008 р. створив постійно-діючу виставку «Музей Української Народної Республіки».

Виставка мала бути розміщена в будинку, який є історичною архітектурною пам'яткою (внесеною до Державного реєстру архітектурних пам'яток, які охороняються законом) за адресою: вул. Володимирська, 57. Саме у приміщенні цієї будівлі (на той час – Педагогічного музею) у 1917–1918 рр. працювала Українська Центральна Рада. Нині у цьому будинку розміщується Комунальне підприємство «Київський міський будинок вчителя», підпорядковане Київській міській державній адміністрації.

Основну частину матеріалів було надано Бібліотекою імені О. Ольжича (директор О. Кучерук), яка входила в структуру Фондації імені О. Ольжича (голова – М. Плав'юк). З 1993 року бібліотечне зібрання наповнювалося, завдяки пожертвам українських діаспорних установ і окремих осіб, документами, фотографіями, предметами, рукописами тощо. Предмети і документи з колекції Бібліотеки ім. О. Ольжича експонували в Національному музеї історії України, Музеї історії міста Києва, Історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського, Національному музеї історії України у Другій світовій війні, Музеї книги і друкарства, Національному музеї літератури України тощо. Завдяки цим виставкам з'явилася можливість донести суспільству об'єктивну ретроспективну інформацію про ті події і явища, які в радянський період було неможливо правдиво висвітлювати.

У січні-лютому 2008 р. в Історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського була організована виставка «...однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною...» (до 90-річчя проголошення IV-го Універсалу Української Центральної Ради). Основою виставки стала колекція Бібліотеки імені О. Ольжича. Стало зрозумілим, що зібрання історичних артефактів вже переросло масштаб виставки. Саме тоді виникла ідея розробити концепцію та проект створення окремого музею Української революції 1917–1921 рр. Після обговорення і нарад, до яких залучали науковців та представників громадськості, було вирішено почати підготовку до реалізації задуму. Найкращим місцем для розташування музею було обрано приміщення будинку Української Центральної Ради, на той час Київського міського будинку вчителя. Саме у цьому приміщенні працював перший український парламент та такі видатні постаті, як М. Грушевський, С. Петлюра, В. Винниченко та багато інших. Саме в будинку Центральної Ради 22 січня 1918 р. було проголошено державну самостійність Української Народної Республіки.

7 травня 2008 р. УІНП провів пресконференцію, присвячену створенню майбутнього музею. Її учасниками були в. о. Голови УІНП академік НАН України І. Юхновський, останній Президент УНР в екзилі М. Плав'юк, директор Бібліотеки імені О. Ольжича О. Кучерук та директор Київського міського будинку вчителя Л. Мельник. На пресконференції було повідомлено, що після консультацій з науковцями і громадськістю УІНП починає створення окремого музею, експозиція якого буде висвітлювати історію Української Народної Республіки (УНР).

Засновником музею виступав Український інститут національної пам'яті та Фондація імені О. Ольжича, а також Бібліотека імені О. Ольжича у співпраці з Київським міським будинком вчителя, Академією педагогічних наук. На пресконференції було представлено концепцію майбутнього музею, а саме – збереження історичної пам'яті українського народу та державотворчих традицій доби Української Революції 1917–1921 рр. Було визначено, що хронологічно експозиція музею охоплюватиме період від початку ХХ ст., добу Української Народної Республіки, Української Держави (Гетьманат), період Директорії УНР та має завершуватися подіями Першого та Другого зимового походів Армії УНР 1920–1921 рр.

Під час пресконференції президент УНР в екзилі М. Плав'юк передав до майбутньої експозиції унікальні реліквії доби УНР, серед яких – оригінал прижиттєвої фотографії голови Директорії УНР Симона Петлюри, оригінальні фото трьох прем'єр-міністрів уряду УНР – Володимира Винниченка, Бориса Мартоса та В'ячеслава Прокоповича, речі генерала Армії УНР Миколи Капустянського, державні нагороди УНР, книги з автографами діячів УНР. Це була лише частина того, що невдовзі було передано у власність новоствореного музею. Решта донині зберігається в архіві Бібліотеки імені О. Ольжича.

Значну допомогу у підготовці приміщення для розташування експозиції надав АТ ХК «Київміськбуд» (президент – П. Шилук). У серпні 2008 р. було відремонтовано зали № 203, а у вересні вже почали оформлювати експозицію. Концепцію експозиції музею розробив керівник відділу музейної та виставкової діяльності УІНП О. Кучерук. Загальне художнє оформлення музею та проект обладнання експозиції розробили художники С. Луцак та В. Камінський, які контролювали виготовлення та монтаж. Реалізували концептуальні засади створення експозиції наукові співробітники відділу О. Спицька

1 Указ Президента України № 793 / 2005 «Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки»/[Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7932005-2342> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

2 Указ Президента України № 297 / 2007 «Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам'яті її учасників»/[Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2972007-5744> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

та Н. Кошова.

Значну організаційну допомогу музею отримав від Міжнародного фонду національної пам'яті України та його директора, народного депутата України Б. Пономаренка.

Кошторис робіт становив 100 тисяч гривень. Стільки було передбачено витратити на проектну документацію, обладнання та оформлення. Відповідно до вимог чинного законодавства, необхідно було також оформити дозвіл на розміщення експозиції у Фонді держмайна, отримати дозволи та укласти угоди з пожежною інспекцією і багато іншого. Великого досвіду у цій адміністративній роботі у нас не було. Довелося швидко вчитися. Потрібно було встигнути до 22 січня 2009 р.

20 січня 2009 р. було проведено пресконференцію та освячення музею Української Народної Республіки Блаженнішим Верховним Архієпископом Любомиром Гузаром та Святійшим Патріархом Філаретом. Під час пресконференції Галузевий державний архів СБУ передав до музею Української Народної Республіки копії таємних документів, що стосувалися діячів УНР, зокрема Голови Директорії УНР Симона Петлюри, прем'єр-міністра УНР Всеволода Голубовича та генерал-хорунжого Армії УНР Юрка Тютюнника. Від імені одного з найвідоміших колекціонерів української фалеристики у світі Ю. Підлузького (США), київський меценат О. Мельник передав добірку нагород та нагрудних знаків доби УНР.

22 січня 2009 р. у конференц-залі, де колись відбувалися засідання Української Центральної Ради, почалися урочисті збори з нагоди 90-річчя проголошення Соборності України. З трибуни виступав Президент України Віктор Ющенко. Він, зокрема, наголосив, що стіни нинішнього Будинку вчителя були свідками тих важливих подій. Також президент зазначив, що настав час надати будинку статус “національного”, відновити його назву – Центральна Рада та перетворити на сучасний музейний комплекс з вивчення і поширення знань про визвольну боротьбу.

Він зазначив, що у Центральній Раді 22 січня 2009 р. відкривається Музей Української революції та висловив подяку всім, хто долучився до створення цього музею. Зазначив, що була проведена велика і, безумовно, свята справа, завдяки якій до України повертаються справжня історія, справжні імена і справжні святині.

Того ж дня до музею прийшли перші відвідувачі – державні та громадські діячі, історики, учні середніх навчальних закладів, студенти вишів, пересічні громадяни України та інших країн, які небайдужі до історії та до збереження історичної пам'яті про героїчні та, водночас, драматичні події минувшини.

У перший рік роботи музею його співробітники щодня проводили по 5–6 півторагодинних екскурсій, тобто стільки, скільки це було можливим зробити фізично упродовж робочого дня. Варто віддати належне і співробітникам тодішньої Адміністрації Президента України, які у короткий термін змогли належним чином проінформувати обласні державні адміністрації, обласні та міські управління освіти та організувати масове відвідування експозиції музею, зокрема представниками Збройних сил України та інших силових структур.

Експозиція музею, станом на 2019 р., займала один зал. Центром експозиції був IV-й Універсал Центральної Ради, за яким 22 січня 1918 р. проголошено повну державну самостійність УНР.

Вітрини містять тематично згруповані експонати, що відображають усі етапи розвитку українського національно-визвольного руху початку ХХ ст.

Знайомство з експозицією музею починається з теми суспільно-політичного руху в Україні на початку ХХ ст. Тут представлено низку оригінальних експонатів, зокрема друковані видання: “Ілюстровану історію України” М. Грушевського (1911) з автографом автора, виданий у Санкт-Петербурзі та присвячений українському питанню часопис “Украинская жизнь” (1914), а також грамофонну платівку початку ХХ ст. із записом “Заповіту” Т. Шевченка у виконанні українського хору під керівництвом Л. Макаренка, присвячений пам'яті Тараса Шевченка ілюстрований ювілейний додаток до № 46 газети “Рада” від 25 лютого 1914 р., видану київським видавництвом “Вік” збірку “Українська поезія від Котляревського до останніх часів” (1902).

Тему Першої світової війни 1914 р. ілюструє видана в жовтні 1915 р. картографічною установою Walter Paasche в Штутгарті оригінальна карта Східного фронту, а також оригінальна світлина 1917 р. провідників Союзу визволення України. Родзинкою музейної експозиції є друковані оригінальні тексти I-го, III-го та IV-го Універсалів Української Центральної Ради, за якими простежується шлях України від автономії до незалежності.

Не менш цікавими є оригінальні документи, що засвідчують активну діяльність українців у Петрограді в 1917 р. Це – рукописний Статут Ради українських організацій в Петрограді, виданий у 1917 р. в Петербурзі Статут Українського літературно-художнього товариства, звернення Петроградського тимчасового українського революційного комітету “До українського громадянства, студентства, робітництва й українських офіцерів в Петрограді” від 2 березня 1917 р., листівка громадської організації “Рада Українських організацій в Петрограді” під назвою “Наша заява та вимоги в Центральний виконавчий комітет Всеросійської Ради робітничих і селянських депутатів”, листівка-повідомлення про відправлення в Києві 26 липня 1917 р. парастасу (панахиди) по убитим воїнам Українського козацького полку імені Богдана Хмельницького.

Діяльність урядів Української Народної Республіки представлена оригінальними документами: виданий у Києві в 1917 р. закон про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки, затверджені 5–9 серпня 1917 р. 6-ю сесією УЦР списки членів Української Центральної Ради, “Збірник законів, обіжних та інших розпоряджень по справах земельним в Українській Народній Республіці, 2-ге доповнене видання Народного Міністерства Земельних справ. Київ. 1918 р.”, “Вісник державних законів для всіх земель Української Народної Республіки” від 6 березня 1919 р. Експонуються також грошові знаки УНР та Української держави.

Окремий розділ експозиції присвячено героям Крут, де представлено видання “Бій під Крутами” (Львів, 1923 р.), книга В. Зарицького “Крутянська подія” (Чикаго, 1972 р.), музичне видання “Крутянська пісня 1950-х років. Слова Б. І. Антонича, музика Я. Ярославенка: Мужеські хори, випуск 7”. Візуальний ряд доповнюють малюнок “Крути” художника

М. Михалевича (1939), фотографія Аскольдової могили у Києві з часопису “Око” (1918) та світлина перепоховання героїв Крут у Києві 19 березня 1918 р.

Період Українській Держави проілюстровано поштівками 1920-х рр. із зображенням проголошення 29 квітня 1918 р. П. Скоропадського Гетьманом України у Києві на Софійському майдані та журналом “Око” № 10 за 1918 р. із фотографіями молебну у Харкові, з нагоди проголошення Української Держави. Також експонуються підготовчі матеріали Миколи Битинського до таблиць одностроїв Українського війська періоду Української Держави та карта залізниць України 1918 р.

Експозиційні блоки, присвячені Директорії УНР, наповнені оригінальними фотографіями: Голови Директорії Симона Петлюри, генералів та полковників, що брали участь у визвольній боротьбі, Бориса Палія-Неїло, генерал-хорунжого Армії УНР Олександра Загородського, генерал-полковника Армії УНР Михайла Омеляновича-Павленка та інших. Експонується нагрудний знак “Симон Петлюра” 1919 р. та цікаві документи, що належать до теми військового діловодства часів Директорії, бланки “Посвідчення про відрядження” та “Посвідчення особи” вояка Армії УНР 1919 р. Представлені також нагороди: медаль “1917. В Х річницю відбудови Української Держави” (1927) та Хрест Директорії УНР (на честь 10-річчя об’єднання українських земель) (1929).

Колекція музею наповнена унікальними речами генерала М. Капустянского (послужний список, годинник, нагороди), полковників Є. Коновальця (портсигар, ручка, годинник, хрест, візитівка 1930-х рр., литовський закордонний паспорт 1937 р.) та Р. Сушка (посвідчення командира 16-ї стрілецької бригади 6-ї Стрілецької дивізії, візитівка французькою мовою, нагороди та нагрудні знаки).

Окремо представлено документи за темою “Проголошення Західно-Української Народної Республіки та створення Української галицької армії”. Серед цікавинок – газета “Українське слово” ч. 253 від 3 листопада 1918 р., де опубліковано підписаний Д. Вітовським комунікат Української команди міста Львова про стан облоги; “Календарик на рік 1918” (Відень, 1917); “Листопадові дні 1918 року” Олекси Кузьми (Львів, 1931).

Також експонуються посвідчення пані Жук – члена Комітету громадських організацій по влаштуванню зустрічі Директорії Української Народної Республіки (грудень 1918 р.) та поштівка “Урочиста обітниця Директорії УНР” (1919).

Особлива увага акцентується на ухваленню 22 січня 1919 р. українським парламентом – конгресом трудового народу України – Акті злуки, що об’єднав в єдину соборну державу Українську Народну Республіку та Західно-Українську Народну Республіку.

Також представлена діяльність міністерства закордонних справ, українських посольств, участь українських дипломатів у Берестейських мирних переговорах, Паризькій мирній конференції: друковане видання “Берестейський мир: З нагоди 10-х роковин. 9.I.1928 – 9.IV.1928. Спомини та матеріали” (Львів – Київ, 1928), брошура І. Борщака “La paix ukrainienne de Brest-Litovsk. Paris. 1929” (“Мир з українцями в Бересті-Литовському”) та “Neueste Illustrierte Rundschau” (“Новий ілюстрований огляд”). Експонується нагрудний знак, у 1918 р. випущений з нагоди підписання Берестейського миру.

Представлені протоколи засідання Делегації УНР на Паризьких мирних переговорах 4–24 червня 1919 р. та лист голови дипломатичної місії УНР в Італії та Швейцарії М. Василька до міністра закордонних справ УНР А. Ніковського від 16 жовтня 1920 р. Експонується і аркуш із щоденника І. Борщака – члена дипломатичної місії до Парижа у 1919 р.

В експозиції демонструються виданий в Парижі Меморандум про незалежність–“Memoire sur L’indépendance de L’ukraine présente a la conférence de la paix par la delegation de la republique ukrainienne” (1919), Звернення Надзвичайної місії для справ українських полонених до королівства Італії від 3 жовтня 1919 р. “Браття полонені українці”, особистий щоденник співробітника дипломатичної місії УНР у Брюсселі 1919 р. Д. Андрієвського.

Експозиція містить кілька виданих у 1917–1920 рр. в Україні та інших країнах Європи карт України, окремо представлена великоформатна карта України 1918 р. Поряд із нею – виготовлена у 1911 р. київською ювелірною фірмою Й. Маршака срібна модель Педагогічного музею (будинку Центральної Ради) та скульптурне погруддя Голови Директорії УНР С. Петлюри (автор В. Луцак).

У окремих вітринах експонуються, виконані істориком Я. Тинченком, спільно з директором видавництва “Темпора” Ю. Олійником, реконструйовані військові однострої підрозділів Армії УНР та Армії Української Держави, зокрема, однострій старшини Січових стрільців 1917 р., козака Чорних запорожців 1918 р., однострій козака 1-го Українського полку імені Богдана Хмельницького 1917 р., однострій козака 1-ї Української (Сірої) козацької дивізії 1918 р., однострій козака 1-го Українського полку імені Богдана Хмельницького 1917 р., однострій стрільця синьожупанників 1918 р., однострій стрільця Галицької армії 1919 р., однострій ад’ютанта Гетьмана Скоропадського 1918 р. та однострій сотника 1-го Кінного полку армії УНР 1920 р.

Більшість експонатів є оригіналами, частина представлена у вигляді копій чи фотокопій. До кожного експоната подаються підписи, а за потреби – розширені анотації.

За час існування музею його співробітники провели велику кількість екскурсій, конференцій, лекцій, семінарів, консультацій, презентацій, підготували телевізійні сюжети, радіопрограми, публікації в пресі тощо. Музей став тим закладом, де історія промовляє мовою історичних документів та артефактів. Завдяки інформаційній насиченості експозиції музею та її сучасному художньому оформленню відбулося гідне вшанування пам’яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки.

На початку 2011 р. Указом Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085 / 2010 “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади”³ УІНП було ліквідовано і створено науково-дослідну установу з такою ж назвою.

3 Указ Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади”. Документ 1085/2010, чинний, поточна редакція від 21.01.2014, підстава – 12/2014 / [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. 1994–2020 / Закони України. – Режим

Музей опинився під загрозою ліквідації. Тільки завдяки ЗМІ, організаціям, небайдужим громадянам та активним діячам української діаспори вдалося змінити ситуацію. Наказом Міністерства культури України № 211 / 0 / 16-11 від 5 квітня 2011 р. “Про утворення відділу “Музей Української революції 1917–1921 років”⁴ у складі Національного музею історії України” була проведена реорганізація музею як структурної одиниці у складі Національного музею історії України (далі – НМІУ).

З огляду на те, що більша частина експонатів музею Української Народної Республіки належать Фондації імені О. Ольжича, вони були передані на тимчасове, деякі – на постійне зберігання до фондів НМІУ. У зв’язку з цим, довелося багато часу приділити новому для нас виду роботи – обліку та складанню паспортів на кожен експонат музею відповідно до вимог чинного законодавства у музейній сфері. Це стало необхідною умовою для подальшого використання за призначенням у експозиції “Музею Української революції 1917–1921 років”.

Окремо варто зазначити, що співробітники музею весь час просуvalи ідею створення у приміщенні колишньої Центральної Ради меморіальних кабінетів Голови УЦР Михайла Грушевського та Голови Генерального секретаріату УЦР (першого українського уряду) Володимира Винниченка. Та наголошували на необхідності створення Національного історико-культурного центру державного значення.

22 січня 2016 р. оприлюднено Указ Президента України Петра Порошенка “Про заходи з відзначення 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.”⁵, яким передбачено забезпечити “подальший розвиток музею Української революції 1917–1921 років Національного музею історії України, зокрема щодо розширення сучасної експозиції та можливого відтворення меморіальних кабінетів Голови Центральної Ради Української Народної Республіки М. Грушевського та першого голови уряду Української Народної Республіки В. Винниченка в історичній будівлі Української Центральної Ради (м. Київ, вул. Володимирська, 57)”.

Згодом на виконання зазначеного Указу Президента України питання подальшого розвитку музею було внесено й до розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 777-р “Про затвердження плану заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам’яті її учасників на період до 2021 року”⁶.

19 травня 2017 р. ми отримали лист за № 005-692 від КМДА до Міністерства культури України⁷ про необхідність тимчасового звільнення музеєм орендованих площ. 29 травня 2017 р. відділ НМІУ “Музей Української революції 1917–1921 рр.” отримав лист за № 062 / 05 / 19-1594 від департаменту комунальної власності КМДА з вимогою звільнити орендоване приміщення, так як у червні 2017 р. заплановано проведення обстеження стану будинку, а у листопаді 2017 р. заплановано розпочати будівельні роботи.

Саме ці події окреслили початок нового етапу боротьби не тільки за збереження відділу “Музей Української революції 1917–1921 рр.”, як цілісного історико-культурного комплексу, а й порятунку усього Будинку вчителя – Будинку Української Центральної Ради як однієї з найвизначніших та унікальних історико-культурних пам’яток столиці України.

Відповідні звернення нами були спрямовані до Адміністрації Президента України, Верховної Ради України та Кабінету міністрів України, а також надіслано листи до Інституту історії України НАН України, Українського інституту національної пам’яті, Товариства охорони пам’яток, Спілки письменників України. Нас активно підтримали представники наукових установ, громадських організацій, творчих спілок, політичних партій. Долучилися до збереження важливого фрагменту нашої історичної спадщини засоби масової інформації.

Внаслідок означених подій було заблоковано проведення низки ювілейних заходів, зокрема до 100-річчя утворення Української Центральної Ради, до 100-річчя створення першого Українського уряду.

Все ж, зусиллями громадськості вдалося забезпечити перегляд проект ремонтно-реставраційних робіт. 29 грудня 2018 р. при обговоренні проекту ремонтно-реставраційних робіт міністр культури наголосив, що плани всіх можливих реставрацій чи реконструкцій повинні ґрунтуватися на усвідомленні значення Будинку в історії України. Внаслідок до проекту було внесено зміни, які врахували необхідність збереження існуючої експозиції Музею Української революції 1917–1921 років та її розширення.

В кінці грудня 2019 р. у зв’язку з підготовкою до реставраційно-ремонтних робіт Будинку учителя, експозиція відділу «Музей Української революції 1917–1921 рр.» була демонтована і тимчасово перенесена до приміщення Національного Музею історії України (вул. Володимирська 2, 4-й поверх) де розпочато монтаж обладнання та експозиції.

доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

4 Про утворення відділу “Музей Української революції 1917–1921 років” у складі Національного музею історії України (від 05.04.2011 № 211/0/16–11) // ДЗК Випуск 5/1 2011 р. Накази Міністерства культури з питань основної діяльності за квітень 2011 року / Міністерство культури України, ДЗ “Національна Парламентська бібліотека України”, Інформаційний центр з питань культури та мистецтва / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/261328;jsessionid=7CCCF3F94272D638F270F8E6FF297280 (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

5 Указ Президента України №17/2016 “Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років” / [Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/172016-19736> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

6 Про затвердження плану заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам’яті її учасників на період до 2021 року / Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 26 жовтня 2016 р. № 777-р Київ / [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. 1994–2020 / Закони України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/777-2016-%D1%80/stru?lang=uk> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

7 Архів відділу “Музей Української революції 1917–1921 рр.” // НМІУ.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження плану заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам'яті її учасників на період до 2021 року / Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 26 жовтня 2016 р. № 777-р Київ / [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. 1994–2020 / Закони України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/777-2016-%D1%80/stru?lang=uk> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.
2. Про утворення відділу “Музей Української революції 1917–1921 років” у складі Національного музею історії України (від 05.04.2011 № 211/0/16–11) // ДЗК Випуск 5/1 2011 р. Накази Міністерства культури з питань основної діяльності за квітень 2011 року / Міністерство культури України, ДЗ “Національна Парламентська бібліотека України”, Інформаційний центр з питань культури та мистецтва / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/261328;jsessionid=7CCCF3F94272D638F270F8E6FF297280 (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.
3. Указ Президента України № 793/2005 “Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки” / [Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7932005-2342> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.
4. Указ Президента України № 297/2007 “Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам'яті її учасників” / [Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2972007-5744> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.
5. Указ Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” Документ 1085/2010, чинний, поточна редакція – Редакція від 21.01.2014, підстава – 12/2014 / [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. 1994–2020 / Закони України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.
6. Указ Президента України №17/2016 “Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років” / [Електронний ресурс]: Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/172016-19736> (дата звернення: 07.02.2020). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z vidznachennia 100-richchia podiy Ukrainskoi revoliutsii 1917–1921 rokiv ta vshanuvannia pamiati ii uchasykyiv na period do 2021 roku / Kabinet Ministriv Ukrainy. Rozporiadzhennia vid 26 zhovtnia 2016 r. № 777-r Kyiv / [Elektronnyi resurs]: Verkhovna Rada Ukrainy. 1994–2020 / Zakony Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/777-2016-%D1%80/stru?lang=uk> (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.
2. Pro utvorennia viddilu “Muzei Ukrainskoi revoliutsii 1917–1921 rokiv” u skladi Natsionalnoho muzeiu istorii Ukrainy (vid 05.04.2011 № 211/0/16–11) // DZK Vypusk 5/1 2011 r. Nakazy Ministerstva kultury z pytan osnovnoi diialnosti za kviten 2011 roku / Ministerstvo kultury Ukrainy, DZ “Natsionalna Parlamentska biblioteka Ukrainy”, Informatsiynyi tsentr z pytan kultury ta mystetstva / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/261328;jsessionid=7CCCF3F94272D638F270F8E6FF297280 (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 793/2005 “Pro uvichnennia pamiati vydatnykh diiachiv Ukrainskoi Narodnoi Respubliky ta Zakhidno-Ukrainskoi Narodnoi Respubliky” / [Elektronnyi resurs]: Prezydent Ukrainy Volodymyr Zelenskyi. Ofitsiynе internet-predstavnytstvo. – Rezhym dostupu: <https://www.president.gov.ua/documents/7932005-2342> (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.
4. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 297/2007 “Pro zakhody z vidznachennia 90-richchia podiy Ukrainskoi revoliutsii 1917–1921 rokiv ta vshanuvannia pamiati ii uchasykyiv” / [Elektronnyi resurs]: Prezydent Ukrainy Volodymyr Zelenskyi. Ofitsiynе internet-predstavnytstvo. – Rezhym dostupu: <https://www.president.gov.ua/documents/2972007-5744> (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.
5. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro optymizatsiiu systemy tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady” Dokument 1085/2010, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 21.01.2014, pidstava – 12/2014 / [Elektronnyi resurs]: Verkhovna Rada Ukrainy. 1994–2020 / Zakony Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010> (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.
6. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 17/2016 “Pro zakhody z vidznachennia 100-richchia podii Ukrainskoi revoliutsii 1917–1921 rokiv” / [Elektronnyi resurs]: Prezydent Ukrainy Volodymyr Zelenskyi. Ofitsiynе internet-predstavnytstvo. – Rezhym dostupu: <https://www.president.gov.ua/documents/172016-19736> (data zvernennia: 07.02.2020). – Nazva z ekrana.